

begravning och en aria till Karl XI:s kröning, som han själv föredrog, överröstade ackompanjemanget av tolv trumpeter och fyra pukor. Då 100-årsminnet av Uppsala mötes beslut firades, »höll dr OLOF RUDBECK i domkyrkan med tvänne sina döttrar en härlig musik». På sin sena ålderdom provsjöng han psalmbokens nya koraler. Den sista gången vi höra hans röst är, då den gamle från Gustavianums tak leder brandsläckningen av domkyrkan och den väldiga stämman genomskär stormens och lågornas dån ända ned till Svartbäcken.

*

Om det är riktigt att »the soul's joy lies in doing» måste RUDBECK ha varit en alldeles enastående lycklig människa. Det finnes också många vittnesbörd om att han trots stridigheter och misshälligheter allt framgent bibehöll sin ungdoms glada frimodighet. I hans framträdande hela livet igenom fanns det för övrigt ett direkt naivt drag — ett lekfullt lynnes muntra infall och barnsliga upptåg. Det säges, att RUDBECK som en man bar även den stora Uppsalabranden, som förintade så mycket av hans skapade verk. Men över hans sista levnads-sommar bland de sotiga ruinerna faller obevekligt förgängelsens slagskugga. För Uppsalas vidkommande blev den förfärande olyckan det hemska aktslutet på den svenska storhetstiden. Som i ett grekiskt ödesdrama skänker den samtidigt en tragisk lyftning åt skådespelets huvudperson — oväntat, strax innan han avträder från den scen vars tränga utrymme han nästan ensam under mer än ett halvt sekel fyllt med sin friska och översvinneliga andes sprakande liv. Å andra sidan kanske RUDBECK kan lyckönskas till att hava blivit besparad åsynen av Poltavas sjunkande sol — vilket sannolikt varit en ännu bittrare kalk.

*

I specialiseringens tidevarv har från auktoritativt håll gjorts gällande att det icke blev något helt med RUDBECK, att han endast var en de heroiska ansatsernas man. Det har, måhända med rätta, hållits före, att det skulle ha varit för hans rykte förmånligare om han begränsat sig och sökt bliva en större anatom eller en större botanist eller en större arkeolog eller en större arkitekt än vad han blev.

Ett halvt sekel efter OLAUS RUDBECKS död — då avunden redan fördunstat, men minnet ännu var levande — uppskattades mångfalden i hans livsverk varmare. På den medalj, som då präglades till hans minne, erinrar om denna mångfald det norra himlavalvets präktigaste stjärnbild, Stora Björn eller Karlavagnen, som — i synnerhet om den skådas rullande fram i rymden ovan Uppsaladomen — utgör en icke oäven sinnebild för det karolinska skedets mäktigaste, för att icke säga allenahärskande kulturpersonlighet. ROBIN FÄHRAEUS, Uppsala.

Olaus Rudbeck.

OLAUS RUDBECK, né à Västerås 1630, fit à l'âge de vingt-trois ans comme jeune étudiant de l'université d'Upsal la découverte des vaisseaux lymphatiques avant l'anatome

danois BARTHOLIN. La publication de celui-ci parut cependant quelques mois avant celle de R. (1653). Au retour d'un voyage en Hollande il fut professeur de médecine, organisateur des études médicales, recteur et curateur de l'université d'Upsal. R. est le fondateur de la botanique en Suède. Comme prédécesseur de LINNÉ il a eu une importance universelle. Il créait l'intérêt archéologique et essayait le premier de dater des monuments d'antiquité par des méthodes géologiques. Il était maître en plusieurs métiers, grand constructeur mécanique, éminent architecte (Theatrum Anatomicum d'Upsal), fondateur de jardins, dessinateur, peintre et musicien. Son plus grand ouvrage est l'«Atlantica», une rapsodie phantastique et gigantesque en quatre volumes, où l'auteur cherche à démontrer que la Suède est le premier pays habité après le déluge et l'origine de la civilisation antique. R. est mort le 17 Sept. 1702 quelques mois après le grand incendie d'Upsal, qui détruisit une grande partie de son oeuvre.

Neurofysiologiska Institutionen vid Karolinska Institutet.

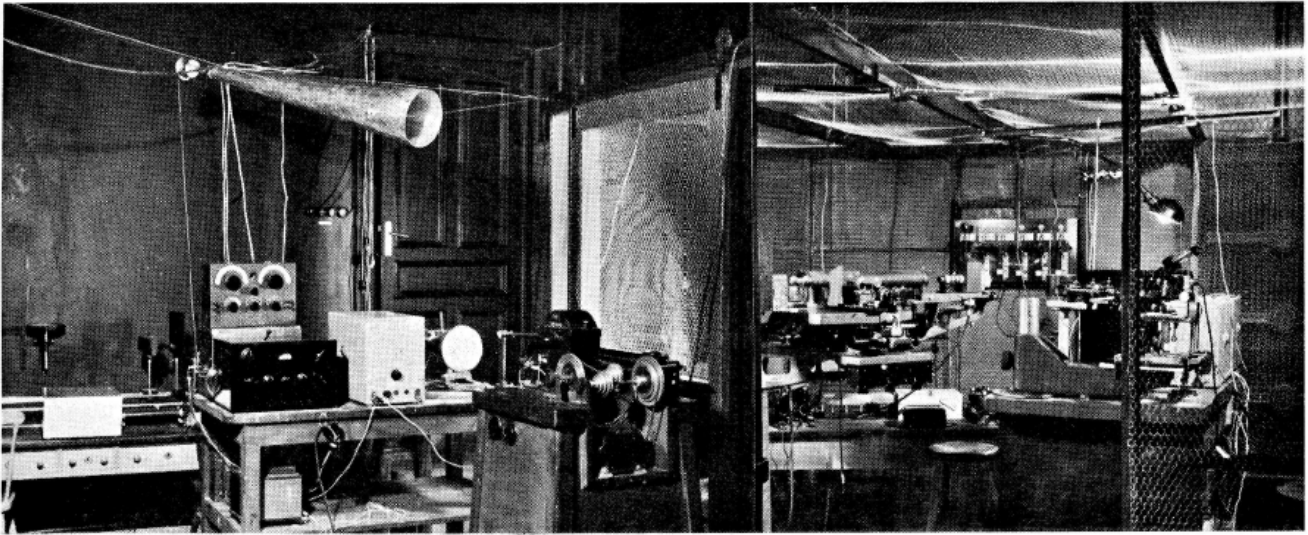
AV

PROFESSOR RAGNAR GRANIT, Stockholm.

Neurofysiologiens rot och stam är förankrad i den klassiska elektrofysiologien. Studiet av huru retning uppstår och distribueras genom förmedling av nervsystemet har alltid löpt parallellt med analysen av retningsprocessernas elektriska ekvivalenter. Anledningen härtill är närmast den, att processernas snabbhet och ofta reversibla natur försvårat angrepp med de kemiska metoder, som inom andra områden så snabbt utvidgat vår kännedom om kroppens funktioner. Det vore orätt att härav sluta, att neurofysiologien enbart är hänvisad till elektroteknikens hjälp i och för utvecklingen av sina metoder. Men däremot kan det fastslås, att på grund av elektroteknikens uppsving inom de sista decennierna neurofysiologien fått ett flertal stora och nya arbetsuppgifter, och att den av samma anledning blivit så pass teknisk och speciell i sina krav på apparatur, utbildning och arbetstid, att detta områdes utvecklingsmöjligheter i forskningshänseende icke mera tillfullo kunna tillvaratagas inom ramen för en undervisning i fysiologi eller neurologi.

När Karolinska institutet nu kunnat inrätta Nordens första forskningsinstitution för att bidraga till utvecklingen inom denna medicinska disciplin, så har det härför att tacka en generös och vidsynt donation av *Knut och Alice Wallenbergs stiftelse*. Denna donation beräknas för fem år framåt täcka huvudandelen av den nya institutionens budget. Sedermera har *Rockefellerstiftelsen* inkommit med ett tack-samt mottaget erbjudande att under de närmaste åren lämna ett regelbundet bidrag till institutionen.

Till chef för Neurofysiologiska institutionen kallades professorn i fysiologi vid Helsingfors universitet, RAGNAR GRANIT. Den 1 oktober 1940 vidtog forskningsarbetet på den nya inrättningen, som fått sig tilldelad en bottenvåning i Patologiska institutionens byggnad mellan N. Målarstrand och Hantverkaregatan, där tidigare den bakteriologiska undervisningen varit förlagd. De inredningsarbeten, som

Föreståndarens laboratorium. Till höger spektralapparater och preparationsmikroskop, till vänster katodstrålrör, högtalare, kamera och delar av förstärkar- och driftaggregat för katodrör och högtalare. Nätskydd mot störningar kring preparatet.

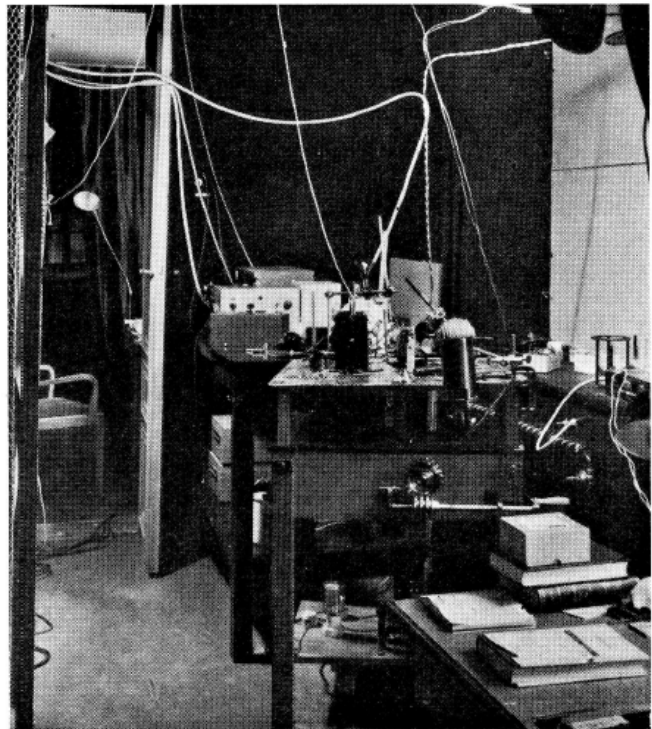
under sensommaren utförts i denna lokal, gav Neurofysiologiska institutionen ett laboratorium omfattande 5 rum för experimentellt arbete, ett mindre biblioteksrum, ett kontorsrum, verkstad och ett arbets- och mottagningsrum för föreståndaren.

Den neurofysiologiska institutionens forskningsprogram är främst inriktat på en teoretisk linje, men syftar därjämte till att tillvarata de möjligheter till samarbete med klinisk neurologisk forskning, som aktualiseras av dess arbete och de metoder den tillämpar. Det teoretiska programmet, sådant det upplagts för denna första verksamhetsperiod, är främst inriktat på att studera sambandet mellan långsamma elektriska spänningstillstånd i nervös vävnad och impulsurladdningen i nerver, neuroner och sinnesorgan. För närvarande bearbetas dessa frågor med perifer nerv, gangliceller och näthinna såsom undersökningsobjekt. Arbetet med perifer nerv och gangliceller beaktar särskilt de s.k. ackommodationsfenomenen och har inriktats på försöks-

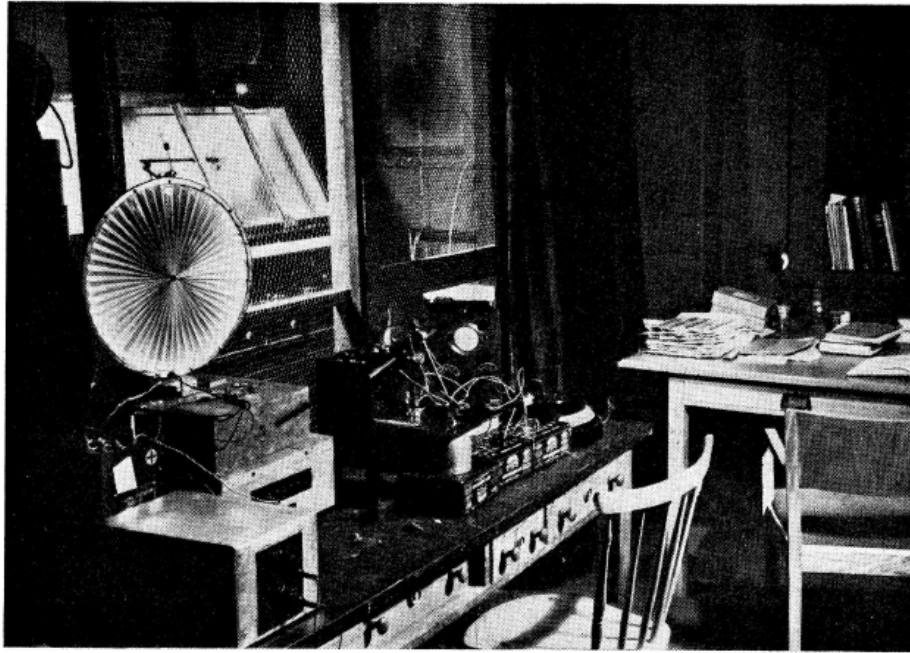
villkor, som möjliggöra att av perifer nerv framställa analyserbara modelltyper för de i tiden utsträckta urladdningsfenomenen i sinnesorgan och neuroner. Näthinnan är ett mycket användbart nervöst centrum med cellförband i känd orientering och utnyttjas särskilt för frågeställningar ägnade att belysa sambandet mellan långsamma potentialer och impulsalstring. Därjämte ha de använda metoderna möjliggjort ett angrepp på den gamla frågan huru olika färger recipieras i den perifera mekanismen, d.v.s.

Föreståndarens arbetsrum.

Kamera, katodstrålrör och driftaggregat utanför nätskyddad arbetsbur, delvis synlig till vänster. Arbetsrum för assistent, i bakgrunden det rum, som avbildats här ovan.

Del av assistentrum med yttre arbetsbord och nätskyddad avdelning för experiment med förstärkarteknik.

frågan om olika receptorers eventuellt olika färgkänslighet. En översikt över resultaten på detta område skall framläggas i denna tidskrift.

För att upprätthålla kontakt med analysformer, som beröra koordinerade nervösa processer i högre centra, har även på institutionens första program upptagits elektrisk registrering genom fina elektroder direkt från grå och vit substans. Dessa arbeten såväl som ackommodationsundersökningarna leda över till kliniska problem av olika slag.

I och för fullföljandet av detta forskningsprogram står för närvarande till institutionens förfogande en personal omfattande tre assistenter, varav en med rent fysikalisk utbildning, därjämte ett tekniskt biträde.

Med hänsyn till att Neurofysiologiska Institutionen är en nyskapelse inom Nordens medicinska värld, även i anseende till arbetsområdet, har här framlagts en kortfattad redogörelse för dess arbetsprogram. Det är att hoppas, att frånsett arbetsresultaten, om vilka endast utfört arbete kan vittna, den nya institutionen även genom att till-

varataga intresse och fallenhet för denna forskning skall kunna vara till gagn för den medicinska utbildningen och vetenskapliga standarden, vare sig den avser teoretisk eller klinisk verksamhet.

The Neurophysiological Laboratory at the Karolinian Institute, Stockholm.

Thanks to a generous gift by the Foundation »Knut och Alice Wallenbergs stiftelse» the Karolinian Institute has been able to add to its field of activities a research laboratory devoted to neurophysiology. Doctor RAGNAR GRANIT, formerly Professor in Physiology at Helsingfors University, was appointed Director of the new department.

For the time being the Neurophysiological Laboratory is being housed on the ground floor of the old Pathology building between Hantverkaregatan and Norr Mälarstrand turning its facade towards lake Mälaren. Redisposition of this space during the summer 1940 left the Neurophysiological Laboratory with 5 rooms for experimental research, library, office, work-shop, and director's study. Experimental work began on October 1 1940.

The illustrations show the Director's study and some research rooms. The methods in use are at the moment largely electrophysiological. For the bulk of apparatus the new department is indebted to the Rockefeller Foundation.